

Naujoji ES tarpvalstybinė PVM lengvata: ką reikia žinoti
smulkiesiems verslams ir buhalteriams?

Sausio 18 d. Lietuvoje įsigaliojo Valstybinės mokesčių inspekcijos taisyklės, suteikiančios galimybę Lietuvos smulkiesiems verslams pasinaudoti PVM lengvata kitose ES valstybėse narėse. Nebesigilinant į skandalingą istoriją, kodėl Lietuvos valdžia laiku neperkėlė Europos Komisijos PVM direktyvos, o šios VMI taisyklės buvo priimtose teisiškai nekorektišku būdu, dabar svarbiausia suprasti, kokias galimybes ši naujoji PVM lengvata atveria smulkiems Lietuvos verslams, kaip šią lengvatą taikyti ir kokios rizikos kyla ją taikant. Juk reikšmingas pokytis įvyko per vieną naktį, todėl atsirado informacinis vakuumas - verslui ir buhalteriams kyla daugybė klausimų.

Visų pirma, svarbu pabrėžti, kad Lietuvos viduje lieka galioti ta pati PVM smulkaus verslo schema, kuri veikė iki šiol, t. y. smulkusis verslas atleidžiamas nuo PVM mokėjimo prievolės, jei jo pardavimo pajamos neperžengia 45 tūkst. eurų ribos, skaičiuojant pagal praėjusius 12 mėnesių. Tačiau jei anksčiau Lietuvos smulkusis verslas PVM lengvata galėjo pasinaudoti tik Lietuvoje, o veikdamas kitose ES šalyse turėdavo mokėti vietinį PVM nuo pirmojo euro, tai dabar jam suteikiama galimybė (bet ne prievolė) dalyvauti tarpvalstybinėje smulkiųjų verslo schemoje ir pasirinktose ES šalyse narėse nemokėti vietinio PVM. Tokiu būdu Lietuvos smulkusis verslas įgyja galimybę lygiomis sąlygomis konkuruoti su kitos valstybės-narės vietiniu smulkiuoju verslu - ir vieni, ir kiti bus atleisti nuo prievolės apmokestinti pardavimus vietiniu PVM.

Lietuvos verslui, kuris galvoja eiti į kitas valstybių narių rinkas, iš esmės svarbu atitikti dvi pagrindines sąlygas: praėjusiais ir einamaisiais kalendoriniais metais neturi būti viršyta 100 tūkst. apyvartos riba visoje ES, įskaitant ir Lietuvą. Taip pat neturi būti viršyta tos valstybės narės, kurios rinkoje siekiama prekiauti ar teikti paslaugas, nustatyta nacionalinė smulkaus verslo apyvartos riba. Pavyzdžiui, jei pagal Vokietijos nacionalinę smulkiųjų verslo schemą yra taikoma 25 tūkst. eurų apyvartos riba, kurios neviršijantys smulkūs vokiški verslai neturi prievolės mokėti vokiško PVM, reiškia ir lietuviškos įmonės apyvarta Vokietijoje per praėjusius ir kalendorinius metus neturi viršyti šios sumos, jei norima naudotis šia lengvata. Atrodo gražu: sąlygos Europos verslininkams lygios, konkurencingumas didėja, tačiau ar viskas taip paprasta ir visais atvejais naudinga?

Kam neverta dalyvauti tarpvalstybinėje PVM smulkaus verslo schemoje?

Nors būdamas „Mokesčių suflerio“ ekspertu pastarosiomis dienomis susiduriu su smulkiųjų verslininkų ar jų buhalterių klausimais apie praktinius šios lengvatos taikymo aspektus, visuomet pokalbį su jais pradedu nuo esminio patarimo: nešokite į naująją tarpvalstybinę PVM smulkaus verslo schemą rimtai neapsvarstę, ar jums tikrai verta joje dalyvauti. Taip, tai patraukliai skambanti lengvata, bet kartu su ja atsiranda ir naujų pareigų, o išitraukimas į

Naujoji ES tarpvalstybinė PVM lengvata: ką reikia žinoti smulkiesiems verslams ir buhalteriams?

Šią schemą reikalaus tinkamo pasirengimo, tai kainuos jūsų buhalterio laiką, prireiks ir tam tikrų žinių.

Šia lengvata išties **neverta** naudotis toms smulkiojo verslo įmonėms, kurios prognozuoja stabilų savo pajamų augimą ir planuoja, kad jų kalendorinių metų apyvarta (skaičiuojant visose 27 ES valstybėse narėse) pasieks 100 tūkst. eurų metinę ribą ar net ją viršys. Labai greitai tokios įmonės taps tiesiog per stambios šiai schemai ir paprasčiausiai negalės joje dalyvauti.

Kita įmonių grupė, kurioms **greičiausiai neverta** naudotis lengvata, tai tos Lietuvos įmonės, kurios yra registruotos PVM mokėtojomis Lietuvoje. Tokiam verslui tarpvalstybinės smulkaus verslo schemos taikymo taisyklės taps labai sudėtingomis. Reiks tikrai labai kvalifikuoto buhalterio, išmanančio mišrios veiklos atskaitą, padidėja ir klaidų tikimybė. Be to, PVM mokėtoju Lietuvoje registruotas verslas paprastai generuoja nemenkas metines apyvartas. Todėl labai tikėtina, kad dėl tikimybės artimiausiu laikotarpiu viršyti 100 tūkst. eurų metinės apyvartos ribą šios lengvatos taikymas būtų labai laikinas.

Visiems kitiems Lietuvos smulkiesiems verslininkams, kurie atitinka tarpvalstybinės schemos sąlygas, planuoja ar jau vykdo veiklą kitose ES valstybėse narėse, gali būti naudinga šioje scheme dalyvauti. Tačiau tam, kad nepatirtų nuostolių, būtina rimtai pasiruošti ir pasidaryti namų darbus.

Namų darbai, norintiems pasinaudoti europine PVM lengvata

Pirmoji svarbi užduotis – išsiaiškinti tos konkrečios valstybės narės, į kurią planuojate žengti ir nemokėti PVM, taikomą nacionalinės smulkaus verslo schemos apyvartos ribą, jos apskaičiavimo modelį ir pasekmes, jei ši riba būtų viršyta. Pavyzdžiui, Lietuvoje įsteigta MB, nori pardavinėti savo drožtus šaukštus Vokietijos mugėse. Pirmiausia tokia įmonė turi išsiaiškinti, kokia apyvartos riba yra taikoma būtent Vokietijoje. Neatrodo labai sudėtinga susirinkti informaciją, kad Vokietija nacionalinei smulkiojo verslo schemei taiko 25 tūkst. eurų ribą. Bet yra papildomų niuansų, kuriuos pravartu žinoti. Pavyzdžiui, kada pagal tos valstybės narės nacionalinį reguliavimą bus laikoma, kad verslas šią ribą peržengė? Ir kokios pasekmės laukia Lietuvos verslo toje valstybėje narėje, jeigu tokia riba bus peržengta?

Kai kurios valstybės, tokios kaip Lietuva, taiko principą, kad PVM mokėtoju tampama tą dieną, kai sudaromas sandoris, kuriuo viršijama nustatyta nacionalinė apyvartos riba. Tuo tarpu kitose šalyse gali būti taikoma tolerancijos riba, leidžianti nacionalinę apyvartos ribą viršyti tam tikru procentu (10 ar 25 proc.). Deja, bet visa ši informacija, susijusi su

Naujoji ES tarpvalstybinė PVM lengvata: ką reikia žinoti smulkiesiems verslams ir buhalteriams?

kiekvienos valstybės nacionalinėmis smulkiojo verslo schemomis, yra sudėtinga ir nėra išsamiai pateikiama Europos Komisijos specialiaame portale. Todėl gali tekti skirti nemažai laiko ir pastangų, siekiant išsiaiškinti šiuos dalykus arba konsultuotis su patyrusiais mokesčių konsultantais.

Antras svarbus namų darbas – tinkamai skaičiuoti bendrą 100 tūkst. eurų apyvartos ribą ES teritorijoje. Šioje vietoje svarbu nesuklysti, nes terminas „apyvarta“ yra labai klaidinantis. Iš tiesų, ši riba turi būti suprantama kaip PVM tikslais ES teritorijoje vykstantys prekių ir paslaugų tiekimai pagal PVM taisykles. Todėl į šios apyvartos skaičiavimą įtraukiami tik tie prekių tiekimai, paslaugų teikimai, kurių vieta, pagal PVM reguliavimą, yra bet kuri ES valstybė narė, ir neįtraukiami už ES ribų vykstantys prekių tiekimai, paslaugų teikimai. Taigi norint apskaičiuoti šią apyvartos sumą, būtina žinoti, kaip PVM tikslais yra nustatoma prekių tiekimo ar paslaugų teikimo vieta. Dar daugiau – į šią apyvartos sumą yra įtraukiami ir taip vadinami menami prekių tiekimai, vykstantys pagal PVM taisykles, pavyzdžiui, prekių pervežimas verslo tikslais iš vienos valstybės narės į kitą.

Paanalizuokime paprastą pavyzdį. Lietuvos individuali įmonė, kepanti bandeles, sudalyvavo keliose mugėse Vokietijoje ir nori susiskaičiuoti savo apyvartą visoje ES. Ši įmonė išsikepė bandelių, kurių savikaina – 10 tūkst. eurų, šias persivežė iš Lietuvos į Vokietiją ir ten pardavė visas bandeles už 15 tūkst. eurų. Kokią sumą šiai įmonei reiktų įtraukti į bendrą apyvartą ES? Iš pirmo žvilgsnio, atsakymas akivaizdus – 15 tūkst. eurų. Bet tai nėra teisingas atsakymas! Skaičiuojant bendrą prekių tiekimų ES teritorijoje apyvartos ribą į ją būtina įtraukti ne tik Vokietijoje parduotų bandelių kainą (15 tūkst.), bet ir menamus prekių tiekimus PVM tikslais, kuriais šiuo atveju laikoma į kitą valstybę narę pervežtų bandelių savikaina (10 tūkst. eurų). Todėl mūsų pavyzdyje tokios įmonės bendra ES apyvarta sudaro iš viso 25 tūkst. eurų.

Šiuos paruošiamuosius darbus svarbu atlikti tam, kad smulkusis verslas išvengtų rimtų pasekmių: mokesčių perskaičiavimo, delspinigių ar net baudų. O tuomet belieka – techniniai žingsniai. Kokie jie?

Dalyvaujant schemeje - būtina „sekti pulsą“

Norint dalyvauti tarpvalstybinėje smulkaus verslo schemeje, reikia gauti specialų identifikacinį EX numerį, skirtą konkrečiai ES valstybei narei. Dėl šio numerio suteikimo smulkusis verslas turi kreiptis į VMI ir pateikti reikalaujamus dokumentus. VMI patikrins, ar verslo subjektas atitinka PVM lengvatai keliamas bendrąsias sąlygas. Tuo tarpu, ar besikreipianti įmonė atitinka konkrečios valstybės narės nacionalinės schemos sąlygas, žiūri atitinkamos šalies mokesčių administratorius. Dėl to smulkiajam verslui nereikia sukti

Naujoji ES tarpvalstybinė PVM lengvata: ką reikia žinoti smulkiesiems verslams ir buhalteriams?

galvos - visas bendravimas vyks per lietuviškąją VMI. Sprendimą dėl EX numerio suteikimo VMI turi priimti per 35 darbo dienas, bet šis terminas gali būti pratęstas.

Gavus EX identifikacinį numerį ir jau vykdant veiklą atskirose valstybėse narėse, smulkiąjam verslui patartina neužmigti ant laurų ir neprasti budrumo. Būtina nuolat „sekti pulsą“ ir realiu laiku stebėti, skaičiuoti, ar jis vis dar atitinka tarpvalstybinės smulkaus verslo schemos sąlygas. Būtų naudinga turėti ir planą B - iš anksto apgalvoti ir suplanuoti, ką darysiu, jei artėsiu prie anksčiau aptartų ribų (tiek konkrečioje valstybėje narėje, tiek ES) peržengimo: stabdysiu veiklą toje šalyje narėje, pradėsiu mokėti PVM ar kt.

Galiausiai, naudojantis tarpvalstybine smulkaus verslo schema, būtina laikytis tos šalies ar tų šalių, kuriose verslas veikia, taisyklių. Greičiausiai teks tinkamai parengti sąskaitas-faktūras, taip pat reiks teikti ketvirtines ataskaitas VMI tam, kad ji taip pat „sektų pulsą“ ir žinotų, ar smulkusis verslas vis dar gali naudotis PVM lengvata.

Gintaras Juškauskas, mokesčių žinių platformos „Mokesčių sufleris“ ekspertas, auditorius

